OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

K 1/2020 vp

neuvotteleva virkamies Johanna Hautakorpi

Lausunto

7.9.2020

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

K 1/2020 vp Hallituksen vuosikertomus 2019 - Oikeusministeriön lausunto työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan ehdotuksesta hyväksytyistä lausumista

Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomus eduskunnalle 2018
K 6/2018 vp – EK 45/2018 vp

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto
1. arvioi lainsäädännön mahdollisia muutostarpeita yhdenvertaisuuslain toimivuutta koskevan tutkimushankkeen päätyttyä,

1. Osana valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimintaa arvioidaan talla hetkellä yhdenvertaisuuslain toimivuutta Aidosti yhdenvertaiset – yhdenvertaisuuslain arviointi. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää 1.1.2015 voimaan tulleen uuden yhdenvertaisuuslain vaikutuksia syrjinnän uhrien oikeussuojaan, syrjinnän ehkäisyyn ja yhdenvertaisuuden edistämiseen. Tutkimus valmistuu marraskuussa 2020 ja tulee antamaan hyvän tietopohjan yhdenvertaisuuslain muutostarpeiden arviointiin. Tämän jälkeen käynnistetään hallitusohjelman mukaisesti yhdenvertaisuuslain osittaisuudistus.

Yrsa Nyman, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö

Oikeusministeriön lausunto: Ei päivitettävää. Tutkimushankkeen loppuraportti julkaistaan seminaarissa 25.11.2020.

2. laatii tarvittavat lainsäädäntömuutokset sen mahdollistamiseksi, että pakolaisaseman ja toissijaisen suojeluaseman saaneiden perheenyhdistämishakemuksiin ei sovelleta toimeentuloedellytystä,

2. Hallitusohjelmassa todetaan, että selvitetään perheenyhdistämiseen liittyviä ongelmia sekä kansainvälistä suojaa saavien perheenkokoajiin sovellettavien tulorajojen kohtuullisuutta ottaen huomioon perhe-elämän suoja, lapsen edun toteutuminen ja muissa Pohjoismaissa sovellettavien toimeentuloedellytysten taso ja käytännöt. Toimeentuloedellytyksen soveltaminen kansainvälisen suojelun tarpeen perusteella oleskeluluvan saaneisiin alaikäisiin perheenkokoajiin lopetetaan.

Hallitus selvittää parhaillaan lainsäädäntömuutostarpeita hallitusohjelman täytäntöön panemiseksi eduskunnan lausuma huomioiden.

Tuuli Tuunanen, erityisasiantuntija, sisäministeriö

3. toteuttaa tarvittavat toimenpiteet, joilla yhdenmukaistetaan viranomaisten tulkinnat perustuslain edellyttämän välttämättömän toimeentulon ja huolenpidon sisällöstä,
3. Sanna Marinin hallitusohjelman mukaan on tarkoitus käynnistää sosiaaliturvauudistus ja uudistaa myös toimeentulotukea.
Sosiaali- ja terveysministeriön asettama toimeentulotuen oikeudellinen asiantuntijatyöryhmä sai työnsä paatokseen 30.1.2020. Työryhmä asetettiin selvittämään sosiaalihuollon ja perustoimeentulotuen valista suhdetta, perustuslain 19 pykälän 1 momentin tarkoittaman viimesijaisen vastuun kohdentumista sekä muita toimeentulotukilainsäädännön erityiskysymyksiä. Toimeentulotukilainsäädännön uudistamista jatketaan työryhmän esiin nostamien selvitystarpeiden pohjalta. Työ käynnistyy vuoden 2020 aikana. Toimeentulotukilain uudistamisen yhteydessä tullaan selkeyttämään myös välttämättömän toimeentulon ja huolenpidon sisältöä ja vastuunjakoa.

Susanna Rahkonen, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

4. toteuttaa tarvittavat toimenpiteet, joilla turvataan ihmiskaupan uhrien yhdenvertaisuus avun saannissa,

4. Sosiaali- ja terveysministeriö on yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön ja sisäministeriön sekä Joutsenon ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän kanssa ohjeistanut kuntia: Kuntainfo 3/2019: Ihmiskaupan uhrien oikeus erityiseen tukeen ja palveluihin Suomessa sekä ollut yhteistyössä laatimassa koulutusmateriaalia ammattilaisille ja järjestämässä koulutusta ja tiedotusta. Sosiaali- ja terveysministeriö asettaa työryhmän, jonka tehtäväksi annetaan lainmuutosten valmisteleminen. Kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstön työtä aiotaan tukea laatimalla uutta lainsäädäntöä ihmiskaupan uhrien auttamisesta ja täydentämällä muuta sote-alan lainsäädäntöä uhrien erityisaseman ja yhdenvertaisuuden turvaamiseksi kuntapalveluissa. Vastaanottolakia päivitetään niin, että kytkentä rikosprosessiin heikkenee. Uhrien auttaminen ei saa olla ehdollista tai riippuvaista siitä, saadaanko ihmiskaupparikoksen tekijät kiinni tai saadaanko heidät tuomittua. Avun saaminen ei saa riippua myöskään siitä, tekeekö uhri asiassa rikosilmoituksen. Ihmiskaupan uhrien turvallisesta ja tuetusta asumispalvelusta aiotaan säätää EU-lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Ihmiskaupan uhreihin voi kohdistua turvauhkaa, ja heillä saattaa hyväksikäyttökokemustensa vuoksi olla tarve intensiiviseen, jopa ympärivuorokautiseen tukeen ja apuun. Hallitusohjelmassa on sovittu, että asumispalvelun valvonta- ja ohjaustehtävä osoitetaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle. Asumispalvelua koskevan hallitusohjelmakirjauksen valmistelutyö on jo aloitettu, ja kokonaisuus tullaan sisällyttämään sosiaali- ja terveysministeriön edellä mainittuun lakihankkeeseen.

Pirjo Lillsunde, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

5. selvittää lainsäädännön mahdolliset muutostarpeet ihmiskaupan uhrien auttamisen ja rikosprosessin kytköksen heikentämisen, auttamisen uhrilähtöisyyden vahvistamisen sekä ihmiskaupan uhrin oleskeluluvan perusteiden osalta,

5. Hallituksen lainsäädäntöohjelmaan on kerätty alustavat tiedot ihmiskaupan uhrien auttamista koskevasta lainvalmisteluhankkeesta (Turvallinen oikeusvaltio Suomi: ihmiskaupan uhrien auttaminen, s. 23). Ohjelman mukaan laaditaan kokonaan uusi laki, johon kootaan saannokset ihmiskaupan uhrien auttamisesta muun muassa vastaanottolaista ja kotoutumislaista sekä päivitetään muun muassa ulkomaalaislakia ja rikoslakia, sekä sisällytetään viittaukset sote-lainsäädäntöön. Lakiin sisällytetään saannokset myös ihmiskaupan uhrien tuetusta ja turvallisesta asumisesta. Vastuuministeriönä toimii sosiaali- ja terveysministeriö, muut keskeiset ministeriöt sisäministeriö, oikeusministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö.
Mahdollisia lainsäädännön muutostarpeita ihmiskaupan uhrin oleskeluluvan perusteiden osalta tarkastellaan ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman valmistelun yhteydessä.

Roope Jokinen, erityisasiantuntija, sisäministeriö

Hallitusohjelman mukainen valtioneuvoston ihmiskauppakoordinaattori on aloittanut työskentelyn oikeusministeriössä tammikuussa 2020. Työ sisältää mm. ihmiskaupan vastaisen työn koordinoinnin, toimenpideohjelman

valmistelun ja muiden hallitusohjelmaan sisaltyvien kirjausten toimeenpanon edistämisen.

Venla Roth, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö

Oikeusministeriön lausunto: Oikeusministeriö on asettanut työryhmän valmistelemaan poikkihallinnollista ihmiskaupan vastaista toimintaohjelmaa. Toimintaohjelma valmistuu alkuvuodesta 2021. Oikeusministeriö on myös asettanut ohjausryhmän seuraamaan hallitusohjelman ihmiskaupan vastaista toimintaa koskevien kirjausten toteuttamista ja ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman valmistelua ja toimeenpanoa. Oikeusministeriön asettama ohjausryhmä toimii myös sosiaali- ja terveysministeriön asettaman työryhmän (ihmiskaupan uhrien auttaminen) ohjausryhmänä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on parhaillaan asettamassa työryhmää selvittämään tarvittavia lainsäädännön uudistuksia.

Pirjo Lillsunde, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

6. selvittää lainsäädännön muutostarpeet, jotka koskevat työsuojeluviranomaisen toimivallan laajentamista ihmiskaupparikoksiin liittyen.

6. Työsuojeluviranomaisen toimivallan laajentamista ihmiskaupparikoksiin koskevan hallituksen esityksen valmistelu on käynnissä ja esitys on tarkoitus antaa tämän hetkisen arvion mukaan kevätkaudella 2021.

Tapani Aaltela, erityisasiantuntija, sosiaali- ja terveysministeriö

Tasa-arvovaltuutetun kertomus eduskunnalle 2018
K 22/2018 vp – EK 49/2018

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto

1. selvittää määräaikaisia työsuhteita ja vuokratyötä koskevan lainsäädännön mahdolliset muutostarpeet raskauteen ja vanhemmuuteen perustuvan syrjinnän torjumiseksi,

1. Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmassa on kirjaus raskaussyrjinnän ehkäisemisestä. Hallitusohjelmassa on sovittu lainsäädännön täsmentämisestä niin, että raskaus ja perhevapaan käyttö eivät vaikuta määräaikaisen työsuhteen jatkumiseen. Työ- ja elinkeinoministeriö asetti syksyllä 2019 kolmikantaisen työryhmän, jossa käsitellään myös tätä asiaa.

Seija Jalkanen, johtava asiantuntija, työ- ja elinkeinoministeriö

2. laatii tarvittavat lainsäädäntömuutokset perhevapaauudistuksen toteuttamiseksi mahdollisimman pikaisesti,

2. Pääministeri Antti Rinteen, sittemmin pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmassa on sovittu perhevapaiden uudistamisesta. Uudistus tulee toteuttaa siten, että se kohtelee tasa-arvoisesti kaikkia perhemuotoja. Sairausvakuutuslain vanhempainpäivärahasäännöksiä koskevan uudistuksen valmistelu on aloitettu sosiaali- ja terveysministeriön johdolla kolmikantaisessa työryhmässä syksyllä 2019. Työ- ja elinkeinoministeriö on joulukuussa 2019 asettanut työryhmän valmistelemaan perhevapaauudistukseen liittyviä mahdollisia työsopimuslain muutoksia.

Eva Ojala, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

3. pyrkii osana palkkatasa-arvon edistämistyötä kehittämään menetelmän, jolla töiden vaativuutta on mahdollista vertailla eri toimialojen välillä,

3. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmassa on sovittu samapalkkaisuusohjelmasta, jonka on oltava aiempaa kunnianhimoisempi ja vaikuttavampi. Ohjelman keskeisenä tavoitteena on hallituksen, työnantajia ja työntekijoitä edustavien järjestöjen sitoutuminen toimenpiteisiin töiden vaativuuden arvioimiseksi, samapalkkaisuuden ja palkka-avoimuuden edistämiseksi sekä työelämän segregaation purkamiseksi. Samapalkkaisuusohjelman sisällöstä neuvotellaan parhaillaan kolmikantaisesti.

Outi Viitamaa-Tervonen, projektipäällikkö, sosiaali- ja terveysministeriö

4. huolehtii siitä, että käytännön tasa-arvotyötä kehitetään kaikilla koulutustasoilla varhaiskasvatuksesta lahtien siten, että sukupuoli-, oppimis- ja muista eroista johtuviin koulu- ja opiskelijatyön haasteisiin voidaan löytää ratkaisuja,

4. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmassa on sovittu, että velvoittavista tasa-arvosuunnitelmista säädetään varhaiskasvatuksessa. Asiaa on valmisteltu yhteistyössä oikeusministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa syksystä 2019.

Outi Kumpuvaara, hallitussihteeri, sosiaali- ja terveysministeriö

5. selvittää mahdollisuudet nimetä riippumaton toimielin Istanbulin sopimuksen velvoitteiden toimeenpanon seurantaan ja arviointiin sekä tarvittaessa valmistelee siihen liittyvät lainsäädäntömuutokset sekä antaa seuraavan nelivuotiskauden aikana selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle Istanbulin sopimuksen velvoitteiden kansallisen toimeenpanon etenemisestä sekä yhteensovittamiselimen laatimien toimenpiteiden toteutumisesta ja niiden vaikuttavuudesta,

5. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman mukaan perustetaan itsenainen ja riippumaton naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijan tehtävä. Lainvalmistelu on tarkoitus käynnistää keväällä 2020 ja tehtävä voisi käynnistyä vuonna 2021.

Johanna Hautakorpi, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö

Oikeusministeriön lausunto: Asiaa valmistellaan oikeusministeriössä virkatyönä. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2021 ja laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.7.2021.

6. huolehtii tasa-arvolainsäädännön toteuttamisen ja valvonnan edellyttämistä voimavaroista sekä turvaa tasa-arvotyötä tekevien kansalaisjärjestöjen mahdollisuudet tehdä pitkäjänteistä työtä tasa-arvon edistämiseksi.

6. Tasa-arvovaltuutettu valvoo naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) noudattamista. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmassa on linjattu, että ihmisoikeusongelmien tunnistamisen ja raportoinnin ongelmiin puututaan määrätietoisesti turvaamalla muun muassa erillisvaltuutettujen toiminta. Tähän liittyvä lisämääräraha mahdollistanee uuden viran perustamisen tasa-arvovaltuutetun toimistoon vuonna 2022. Valtuutetun verrattain pienissä resursseissa korotus on merkityksellinen ja sillä voidaan vahvistaa toimintaa.

Johanna Hautakorpi, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö

Oikeusministeriön lausunto: Ei päivitettävää.